

תורת הבטחון

ראש השנה

עבודת ראש השנה

בגמרא הנ"ל, והוא שגזרה רצונו ית"ש ויתעלה בזה הצווי על האדם כדי שימליך ית"ש ויתעלה עליו בעת אמירת הפסוקים, כמבואר בלשון הגמרא: "מלכיות כדי שתמליכוני עליכם", ואיך בוש לא יבושו והכלם לא ידעו אם מוציא מפיו ומשפתיו לבד הפסוקי מלכיות ואינו מכון במחשבתו להמליך אותו ית"ש עליו, ואינו נותן במחשבתו שבח והודאה בשמחה עצומה לבוראנו ית"ש ויתעלה, על שבחר והבדיל אותנו מכל העמים לחלקו ולגורלו הקדוש להיות לנו לאלקים ומלכותו עלינו, ושמו הגדול ב"ה אינו מכנה רק עלינו עם קדוש – "אלקי ישראל מלך ישראל וגואלו". אוי לאותה בוש, כי לא כיון ביום הנורא הזה כגזירת רצונו ית"ש בצווי אמירת פסוקים אלו, ובודאי לא יצא ידי חובתו. לכן כשיאמר פסוק ראשון: "ה' ימלוך לעולם ועד", יכוין במחשבתו בשמחה עצומה עד מאד בזה הלשון: **אני מקבל אלקותך ומלכותך עלי ועל בניי ועל בני בניי עד סוף כל הדורות, וישמח שמחה עצומה בלבו עד מאוד על שיש לו אלוך קדוש ומלך גדול ונורא. ומרוב גודל תשוקתו ראוי לקבל על עצמו מסירת נפש בציור איזה מיתה להראות אמתת אמונתו ביחוד אלקותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד, ויכוין לתת לית"ש בזה נחת רוח גדול.** וכזה יכוין כוונה זו בקצור בכל עשרה פסוקי מלכיות וביחוד בפסוק "שמע ישראל" ודי בזה, "עכ"ל הזהב.

מלכיות תחילה

בספרי (פרשת בהעלותך פסוק ע"ו) מבוארת עוד נקודה בעבודת מלכיות וז"ל: "מה ראו חכמים לומר מלכיות תחילה ואחר כך זכרונות ושופרות? אלא **המליכהו עליך תחילה ואחר כך בקש מלפניו רחמים כדי שתזכר לו** ובמה בשופר", ע"כ. מבואר בספרי, דעיקר עבודת מלכיות, זה שאנו מקבלים עלינו עול מלכות שמים, וזהו האופן שנוכל לבקש מאת השי"ת – "שנה טובה ומתוקה". וצ"ב, מה הקשר בין המלכת הקב"ה, לבקשת רחמים להזכר לשנה טובה?

למען כבוד שמך

איתא בזוהר (מקוץ וזכר דף כג.) [מתרגום]: "כולם צועקים בתפילתם ביום הכיפורים ככלבים הבה לנו מזונות וסליחה וכפרה וחיים, כתבנו לחיים, והם עזי נפש ככלבים, כאומות העולם שצועקים בתפילה לבקש על צרכי עצמם ואין להם בוש פנים מהקב"ה", ע"כ. לפי דברי הזוהר, יש מרבותינו ז"ל שהורו להמנע מלבקש בקשות פרטיות בראש השנה.

אמנם יש להעיר, שתקנו הגאונים בנוסח התפילה לבקש חיים – "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים

ביום הגדול של ראש השנה, דינו של כל אחד ואחד נגזר, כמה ירויה באותה שנה, וחם ושלוש כמה יפסיד, כמו שאמרו חז"ל: כל מזונותיו של אדם קצובים מראש השנה וכו' (פילה טו, ב), וכך גם כל חסרונותיו קצובים מראש השנה (ב"ב י, ב). כולנו רוצים לזכות בשנה טובה ומתוקה, ולהכתב לחיים טובים ולשלום, ולהכתב בספר פרנסה טובה. וע"כ כל אחד רוצה לקיים עבודת היום כהלכתה בכל דקדוקה. ובעזה"ת נבאר קצת בענין עבודת ראש השנה, וכיצד ניתן להיות בטוח שיזכה לשנה טובה ומתוקה.

תמליכוני עליכם

איתא בגמ' (ראש השנה טז, ב): "אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות. מלכיות – כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות – כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה – בשופר", ע"כ.

וביאר המהרש"א (שם לב, ג) וז"ל, "שהמלכיות זכרונות ושופרות הם נגד ג' העיקרים, שהם א [מציאות השם. ב] ותורה מן השמים. ג] ושכר ועונש. **מלכיות** – שתמליכוני עליכם וכל פסוקי מלכיות מורים על מציאותו ואחדותו. **זכרונות** – שיעלה זכרוננו לטובה בשכר טוב שההפך בעונש וכל פסוקי זכרונות מורים ע"ז. **שופרות** – על עיקר תורה מן השמים בקול שופר כמו שמורים ע"ז הפסוקים וכו'", עכ"ל. [ובספר העיקרים ביאר (מאמר ב, פרק ד) כעין זה, וכתב שהני יסודות האמונה הם שורש כל השרשים, ויסודות האמונה של כל יהודי, וכל שאר עיקרי האמונה הם ענפים מהאמונה בהני עיקרים]. ועי' ברמב"ם (שם ג) בביאור מצות אמונה ביחוד ה', שכתב שמצוה זו נקרא "מלכות", עיי"ש.

כוונת מלכיות

רוב תפילות ראש השנה אינן בקשות לשנה טובה ומתוקה. רוב התפילות איירי בענין "מלכות שמים". עבודה זו, היא ככל עבודת התפילה שהיא עבודת הלב, לקבוע בלבנו אמונה זו. לכן כל פעם שאנו אומרים בתפילה פסוקי מלכיות צריך לקבוע במחשבתנו "קבלת עול מלכות שמים".

וכן האריך היסוד ושורש העבודה (שער י"ב, פרק ד) לבאר שכוונת אמירת פסוקי מלכיות וז"ל, "אחי ורעי, אהובי נפשי, הלא עיניכם לנוכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך, כוונת פסוקי מלכיות מפורש

חיים". א"כ מאי שנא הך בקשה משאר בקשות שהאדם רוצה לבקש בעד עצמו?

וראיתי ביאור נפלא מהאבני נזר שביאר כוונת הזוהר ע"פ דברי הגמ' (מדרים כד): "דאמר ליה לא כלבא דמיתהנינא מינך ולא מיתהנית מינא". כלומר, שטבעו של כלב - הכל לגרמיה, ליהנות ולא לעשות שום דבר בשביל זולתו. וזו כוונת הזהר שאין לבקש ככלב, דהיינו לתועלת עצמו. אלא צריך לבקש "למענך", בשביל כבוד שמים. שכל בקשותינו יהיו לתכלית אחת, למען יתרבה כבוד שמים שזו תכלית כל הבריאה כולה. ובכוונה זו, ראוי לבקש - שנה טובה ומתוקה!

צוה ישועות יעקב

לפי זה יש לבאר כוונת המדרש מדוע צריך להקדים "מלכיות" תחילה, שרק ע"י מלכיות יתעוררו רחמי שמים כי זו כל כוונת בקשותינו בראש השנה, "למען כבוד שמו", ולכן קודם כל, צריך לקבל עלינו עול מלכות שמים, ואח"כ ראוי לבקש בקשות, ולכן נוסח בקשת החיים - "למענך", ורק עי"ז נזכה ליכתב בספר החיים, ונזכה לשנה טובה ומתוקה. ע"י "אני לדודי" - נזכה ל"דודי לי".

כתיב בתהלים (מז, ט): "אתה הוא מלכי אלקים צוה ישועות יעקב". ביאר המלבי"ם וז"ל, "אתה הוא מלכי אלקים ושמן עלינו נקרא, ויש לחוס על כבוד שמך, הלא ראוי שתצוה ישועות יעקב", עכ"ל. הרי, אפילו אם אינו ראוי מצד עצמו לבקש ישועה מאת השי"ת, יש לו לבקש על כבוד שמו יתברך, וראוי המלך לחוס על כבוד שמו, ועי"ז יזכה לישועה. וכ"כ (ישעיה לג, כג): "כי ה' שפטנו ה' מחקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו". וזו כל עבודת ר"ה, מקבלים עלינו שהשי"ת "מלכינו" וא"כ ראוי לו להושיענו, ולכתבנו לשנה טובה ומתוקה - למען כבוד שמו.

בטחון - כבוד שמך

וכבר האריך ספר העיקרים (מאמר ד', פרק מ"ו) בענין זה וז"ל, "והתקוה היא על ג' פנים, האחת - היא תקות החסד, והיא שיקוה אל השם יתברך שיושיענו על צד החסד בלבד לא מצד שום חיוב כלל. והשנית - היא תקות הכבוד, והיא שיקוה אליו שיושיענו לפי שהורגל להושיענו, ואם לא יושיענו גם עתה יהיה זה זלזול לכבודו, כי האדון שהורגל להושיע את עבדו אם אינו מושיעו בעת צרתו יאמרו הרואים שזה מצד חולשת יכולת האדון וכו', ותקות הכבוד היא יותר בטוחה, וזה כי מי שהורגל לעזור לשום אדם ואינו עוזרו, הנה ראוי לו, כדי שהרואה לא יחשוב שמה שאינו עוזרו עתה הוא בסבת לאות או חסרון באדון, שיתעורר לעזור על דבר כבוד שמו, כמאמר המשורר (תהלים עט, ט): "עזרנו אלקי ישענו", רוצה לומר, אתה שהיית רגיל להושיענו, ואמר על דבר כבוד שמך, לומר שאין אנו מבקשים העזר מצד שום חיוב שיש לנו עליך ולא בעבור זכויות שיש בנו אבל בעבור כבוד שמך, שלא יאמרו הגוים שאינך יכול עתה כמו שהיית יכול עד עכשיו, וזה שאמר אחריו למה יאמרו הגוים איה אלקיהם", עכ"ל. הרי, אע"פ שאין האדם ראוי מ"מ יש לו לבטוח "למען כבוד שמים".

בטחון בראש השנה

לפי הנ"ל מובן היטב מדוע בראש השנה אנו בטוחים שיצא דיננו לטובה. שידוע מה שפסק הטור בהל' ראש השנה (סי' תקפ"ב): "ורוחצין ומסתפרין ע"פ המדרש (ירושלמי ראש השנה פ"א הל' ג'), א"ר סימון כתיב: "כי מי גוי גדול וגו'", ר' חנינא ור' יהושע אומרים, איזו אומה כאומה זו שיודעת אופיה של אלהיה, פי' מנהגיו ודיניו, שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמים בר"ה, לפי שידועין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בר"ה, ע"כ. וכן פסק בשו"ע (סע): "מכבסין ומסתפרין בערב ר"ה, ע"כ. וכ' הט"ז וז"ל, "מכבסין ומסתפרין - הטעם בטור להראו' שאנו בטוחים בו יתברך שיוציא לצדק משפטינו", עכ"ל.

ויש להטעים כל זה לפי הנ"ל, שכל עבודת יום ראש השנה הוא "מלכיות", ומי שממליך על עצמו את השי"ת, ראוי לו לבקש כל בקשות שבעולם "למען כבוד שמו", ועל זה ראוי לבטוח שבדואי יעשה, שעל ידי זה יתרבה כבוד שמים, וזו תכלית כל הבריאה.

טעם לסימנים בליל ראש השנה

החכמת שלמה (א"ס סי' תקפ"ג) כתב לבאר הטעם מדוע אנו עושים סימנים בליל ראש השנה וז"ל: "הנה הטעם מה שכתוב בש"ס (הוריות יב, ב, כ"ח פ"ו, ו, ב) ובשו"ע לאכול דברים טובים ומתוקים, אין הכוונה דרך תפלה, דאין מקום לתפלה בשעת אכילה, רק זה הוא לבטחון ואמונה, כי מראה שהוא מאמין ובטוח שכן יהיה. ובפרט לפי מה שכתבתי בדרושים לפרשת תבא שנת תרי"ב דבראש השנה יהיה משמח ואומר כל מה שעושה הוא יתברך הוי לטובה, ובזה יהיה נהפך באמת לטובה. ולכן מהאי טעמא נראה שיהיה אדם רגיל לומר בראש השנה אחרי תפלת שחרית כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה. ולכן מהאי טעמא תקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם כן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפוך יהיה נהפך ע"י אמירה זו לטובה, אמן כן יהי רצון", עכ"ל. דברים נוראים!

ולבאר דבריו נראה, דיסוד ה'סימנים', אינם סימנים להקב"ה, אלא לעצמינו, להראות שאנו בטוחים שהשנה הבאה עלינו תהיה טובה ומתוקה. ויש לבאר על פי משל: אחד הלך ללמוד רפואה, ועמל ויגע כמה שנים. אחרי שהשלים לימודיו ונעשה רופא, עושים לו סעודה גדולה ונאה לכבודו בעבור מה שהשיג. באותה סעודה, מניחין על השלחן דברים קטנים מענייני תחום הרפואה, להראות, שכן יהיה האיש הזה. כן הוא בליל ראש השנה, כיון שאנו בטוחים בהשי"ת שיתן לנו שנה טובה ומתוקה, לכן עושים סימנים, להראות, שאנו בטוחים בטובתנו ית' שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה. יה"ר שנזכה לשנה טובה ומתוקה!